

РЕЦЕНЗИЯ

На проф. д.п.н. Емилия Миленкова Рангелова

За учебната дейност и научната продукция на доц. д-р Даниела Тотева Стойчева, участваща в конкурс за заемане на академичната длъжност „ПРОФЕСОР” в научна област 1. „Педагогически науки”, професионално направление 1.3. „Педагогика на обучението по чужд език(немски език)”, обявен в Държавен вестник брой 100 от 20.12. 2011г.

В конкурса за заемане на академичната длъжност „ПРОФЕСОР” в научната област „Педагогически науки”, професионално направление „Педагогика на обучението по чужд език(немски език)” за нуждите на СУ „Свети Климент Охридски” участва един кандидат – доц. д-р Даниела Тотева Стойчева.

Доц. Даниела Стойчева е родена през 1946г. в г. Севлиево. Анализът на професионалната ѝ кариера илюстрира трайният ѝ интерес в едно направление - методика на чуждоезиковото обучение, т.е. направлението на обявения конкурс. Тази трайна линия в преподавателската и научно-изследователската дейност на доц.Даниела Стойчева се потвърждава от цялостната ѝ дейност след завършване на висшето образование през 1968г. в СУ”Св.Кл.Охридски” - специалност „немска филология”.

Преподавателската си дейност доц.Даниела Стойчева започва през 1973г. като асистент в СУ”Свети Климент Охридски” по методика на чуждоезиковото обучение. По-късно е старши и главен асистент, а през 1997г. е избрана за доцент. В продължение на 39 години разработва различни аспекти на методиката на чуждоезиковото обучение.

На методиката на чуждоезиково обучение са посветени и 8-те, успешно завършили, специализации в Лайпциг(1973г.1977г.), Дрезден (1976г.), Виена(1982, 1987г., 2002г.), Мюнхен(1991г.), Фрибург (2007), проведени под форма на летни курсове, специализирани методически семинари, тримесечна и петмесечна специализация.

В съдържателен план, с темата на конкурса са свързани и всички учебни дисциплини, които доц. Даниела Стойчева е преподавала и преподава в ОКС „Бакалавър”, в ОКС „Магистър” и на учители в следдипломна квалификация, а именно: “Методика на обучението по немски език”, “Проверка и оценка на учебните постижения”, “Дейностноориентирано обучение по немски като чужд език”, “Европейска езикова политика и многоезичие”, “Методика на чуждоезиковото обучение”, “Ранно чуждоезиково обучение”, “Методика на чуждоезиковото обучение”, «Съвременни чужди езици: усвояване, преподаване, оценяване”, “Приложна лингвистика с източен език”.

Успоредно с активното си участие в специфичния учебен процес, провеждан в университета, доц. Даниела Стойчева е научен ръководител на 5 докторанти, от които 3-ма са защитили успешно докторатите си, а останалите 2-ма продължават да работят (курсът им на обучение приключва през 2013 и 2014 г.). Тя е научен ръководител и на 6-ма, успешно защитили дипломните си работи, магистранти. Темите и на докторантите, и на дипломантите са свързани с методиката на чуждоезиковото обучение, т.е. – с темата на обявения конкурс.

Доц. Даниела Стойчева е активен участник в национални и международни научни форуми, свързани с чуждоезиковото обучение. Заедно с това, от 1996 година тя участва в национални и международни проекти, свързани с чуждоезиковото обучение и разработването на система за оценяване на качеството на средното образование и рейтингова система за висшите училища в Република България. На част от

международните проекти е координатор за България.

В продължение на 8 години (от 2003 до 2011г.) доц. Даниела Стойчева е ръководител на катедрата по „Методика на чуждоезиковото обучение” във ФКНФ на СУ”Св.Кл.Охридски”.

В същото време тя е и активен член на Управителния съвет на Дружеството на преподавателите по немски език в България. Редактор е на 2 броя на регионалното списание *MOSAİK* (2001, 2006), което излиза на немски език за Албания, България, Македония, Румъния, Словакия, Словения, Сърбия, Хърватска. Сертифициран изпитващ е за нива А2, В1, В2, С1 към Гьоте-институт България.

В конкурса за професор доц. д-р Даниела Стойчева участва с 38 публикации и 30 доклади и уъркшопове, изнесени на национални и международни конференции.. Съобразно изискванията на ЗРАСРБ, Правилника за неговото приложение и Правилника на Университета, всички представени публикации са писани след получаване на научното звание „доцент”. Те се разпределят както следва: 1 монография, 20 статии, 4 методически ръководства в съавторство, 8 учебника в съавторство, 5 учебни материали и сценарии, публикувани в интернет.

Съдържателният анализ на научната продукция на доц. д-р Даниела Стойчева показва, че тя изцяло е свързана с темата на конкурса.

Впечатлява монографията „Многоезичието в обучението по съвременни езици”. Това е първото цялостно изследване на теорията и методиката на обучението по много езици в Република България. Анализирайки основни документи на Съвета на Европа по отношение многоезичието, доц. Стойчева убедително обосновава необходимостта от овладяването на много езици в условията на съвременните социални реалности. Въз основа на задълбочен анализ в изследваната област, предимно от немскоезичната научна литература, доц. Стойчева разработва

теоретичните основи, цели и принципи на една нова област в методиката на обучението по чужди езици - многоезичието.

Тя разкрива същността на понятието „многоезичие”, видовете многоезичие и мястото на немския език в контекста на европейското многоезичие. Анализира процесите и моделите на ученето на чужди езици, като се посочват сходствата и различията при усвояването на майчиния език (E1), първия чужд език (E2) и втория чужд език (E3), и трите основни компонента на обучението по няколко езика: „разширяване на декларативните знания, разширяване на процедуралните знания и разширяване на межкултурните знания”. Обоснована е ролята и мястото на трансфера на знанията за езика, на техниките за учене, на межкултурните знания, на съзнателността при ученето като основни фактори за развитието на многоезичието.

Доц. Стойчева определя многоезичието като „лична комуникативна компетентност, за която допринасят всички езикови знания... Многоезичието се основава, подчертава тя, на *общата* езикова способност на индивида, която предполага взаимосвързано преподаване и учене на езиците”. Тя разкрива теоретичните основи, целите и принципите на теорията и методиката на многоезичието. Въз основа на това обосновава необходимостта от промени в обучението на учители по чужди езици. Разработва изисквания за приложение на постановките на теорията и методиката на многоезичието в учебниците по немски език.

Независимо, че монографията като цяло е принос в педагогическото познание, мисля, че се нуждае от критичен коментар предложената схема 3 на стр.78 по Doye, Peter 2007, в която науката „педагогика” се свежда само до „възпитание в многоезичие, межкултурно възпитание” и от нея се отделя изкуствено дидактиката и останалите ѝ компоненти. Реално, в системата на педагогическите науки се включват и теорията на

възпитанието, и теорията на обучението/дидактиката, и методиката на обучението по чужд език, и останалите науки, чиито предмет е непосредствено свързан с възпитанието, образованието и обучението на личността.

Отделни аспекти на методиката на многоезичието са разгледани и в редица от статиите на доц. Стойчева (№13, №14, №15, №16, №17, №18, №20 и №21).

Другият основен проблем, който разработва доц. Стойчева и с който тя се вписва в методиката на обучението по чужд език, е дейностноориентираният подход. В статиите *“Handlungsorientierter Fremdsprachenunterricht”* (№ 8) и *“Дейностноориентирано обучение по чужд език”* (№10) се изяснява същността на дейностноориентирания подход в обучението по чужд език. Специално внимание е отделено на методите, които се използват за реализиране на дейностния подход в обучението по немски език/, *„Handlungsorientierter DaF-Unterricht “№12/*. Теоретичен и практико-приложен интерес представляват разработените дейностноориентирани и игрови форми на работа, онагледени с примери на немски език / *„DaF-Unterricht – offen, handlungsorientiert, spielerisch“* (11). Доц. Стойчева разкрива в теоретико-приложен аспект и една от продуктивните дейности в обучението по чужд език – писането като творческа дейност, което подпомага развитието на другите речеви умения и личностното развитие на обучавания /*“Schreiben lernen – spannend und motivierend”* -№9/.

Основавайки се на собствените научни изследвания и натрупан педагогически опит, доц. Даниела Стойчева разработва цялостна система и методика за обучение по немски език, в която включва:

- организацията на практическата подготовка на бъдещите учители/ *“Педагогическа практика - цели, съдържание,*

организационни форми” (6) и “Unterrichtsbeobachtung in der Deutschlehrerausbildung” (7);

- разработването на учебни комплекси и методически ръководства за чуждоезиковото обучение и по-специално за обучението по немски език./публикации №4, №5, №22, №23, №24 №25, №26, №27, №28, №29/;
- системна проверка и оценка на знанията на обучаваните /статии под №2, №3, №4, №5/. В тази връзка обосновава взаимозависимостта между целите, учебното съдържание и методите на обучение по немски език с формите на установяване и измерване на ефективността и реалното овладяване на езика. Специално внимание отделя на изискванията, на които трябва да отговарят езиковите тестове, а именно: валидност, надеждност и обективност, онагледяване с конкретни примери.

Анализът на научната продукция на доц. Даниела Стойчева показва, че тя се е вписала със собствен почерк в методиката на чуждоезиковото обучение и по-специално - в методиката на обучението по немски език.

Представената справка, от доц. д-р Даниела Стойчева, за собствените научни приноси в методиката на обучението по немски език отговаря на действителността.

Принос в теорията и методиката на чуждоезиковото обучение е теоретично обоснованата и емпирично доказана теза за многоезичието в обучението по чужди езици.

Принос в методиката на чуждоезиковото обучение е създадената от доц. Даниела Стойчева система за обучението по немски език, която включва няколко основни компонента:

- Методиката за подготовка на бъдещия учител по немски език и перманентната квалификация на действащите учители по немски език;
- Методиката за обучение на учениците;
- Методиката за проверяване и оценяване на знанията в чуждоезиковото обучение.

Принос в методиката на чуждоезиковото обучение е научно обоснованата и практически доказана същност на дейностния подход в обучението по чужд език и по-специално – в обучението по немски език.

В заключение считам, че цялостният анализ на преподавателския и научно-изследователски статус на **доц. д-р Даниела Тотева Стойчева**, очертаните приноси в методиката на преподаване на чужд език и по-специално – в методиката на обучението по немски език, ми дават основание убедено да предложа на членовете на уважаемото жури и на членовете на уважаемия Факултетски съвет, да й присъдят академичната длъжност **ПРОФЕСОР** в научната област „Педагогически науки”, професионално направление „Методика на обучението по чужд език (немски език)”.

23.04.2012г.

София

Рецензент:
/проф. д.п.н. Емилия Рангелова/